Kaupunginhallitus 26.10.2026 § 344

§ 344

Valtuustoaloite Tvijälpin luonnonsuojelualueen perustamisesta (Kv-asia) (Pöydälle 28.9.2026 ja 5.10.2026)

Valmistelijat / lisätiedot:
Lundgren Laura

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Risto Nevanlinnan ja Tiina Elon sekä 21 muun valtuutetun 23.3.2026 jättämään valtuustoaloitteeseen Tvijälpin luonnonsuojelualueen perustamisesta sekä toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Nevanlinna Partasen kannattaman teki seuraavan lisäysehdotuksen:

Kaupunginhallitus toteaa, että Tvijälpin suojelemiselle on vahvat perusteet, jotka on osoitettu Tvijälpin luontoselvityksessä. Keskustelun jälkeen puheenjohtaja totesi, että on tehty esittelijän ehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, jonka johdosta on äänestettävä.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen 6 äänellä 7 ääntä vastaan 2 äänestettyä tyhjää hylänneen Nevanlinnan ehdotuksen. Äänestyslista on pöytäkirjan liitteenä.

Päätös

Kaupunginhallitus:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin äänestyksen jälkeen.

Selostus

Valtuustoaloite

Risto Nevanlinna ja Tiina Elo sekä 21 muuta valtuutettua ovat jättäneet 23.3.2026 valtuustoaloitteen Tvijälpin luonnonsuojelualueen perustamiseksi. Tvijälp on Espoon kaupungin omistama saari Westendin edustalla. Saaren pinta-ala on noin 16 ha ja saari on suurelta osin rakentamaton ja luonnontilainen. Valtuustoaloitteen mukaan uuden luonnonsuojelualueen tulisi kaattaa myös Tvijälp-saaren länsipuolella oleva lintuluoto. Luoto ja Tvijälp-saarta ympäröivät vesialueet ovat Espoon kaupungin omistuksessa.

Aloitteessa todetaan, että Tvijälpissä on voimassa saaren rakentamisen mahdollistava suunnitteluvaraus, mutta uudessa Espoo 2060 yleiskaavaehdotuksessa saaren rakentamista ei esitetä johtuen mm. Tvijälpin huomattavista luontoarvoista.

Aloitteessa tuodaan esiin, että Tvijälp täyttää Uudellamaalla maakunnallisesti arvokkaan saaren kriteerit sekä useat luonnonympäristöjen maakunnallista arvoa ilmentävät LAKU -kriteerit. Tvijälpin pesimälinnusto on Espoon mittakaavassa merkittävä. Saarella pesii ainakin 15 uhanalaista, silmälläpidettävää ja EU:n lintudirektiivissä mainittua lajia, esimerkiksi erittäin uhanalaiset (EN) haahka ja tukkasotka. Tvijälpin länsipuolisella luodolla on vaarantuneeksi luokiteltavan (VU) naurulokin pesimäyhdyskunta, jossa pesii myös kala- ja lapintiiroja. Molemmat tiiralajit kuuluvat EU:n lintudirektiivin I liitteen lajeihin.

Osana Espoo 2060 yleiskaavaehdotuksen laadintaa Espoon kaupunki on teettänyt Tvijälp-saarelle luontoselvityksen vuonna 2025. Aloitteessa nostetaan esiin, että luontoselvityksen johtopäätöksissä suositellaan Tvijälpin suojelemista ja arvioidaan, että saaren edes osittainen rakentaminen heikentäisi saaren luontoarvoja, koska eliölajien kokema häiriö saarella kasvaisi ja lajien elintila pienenisi liiaksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Espoon kaupungin perustamat luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelun toimenpiteet 2021 - 2030 -hankkeen aikana Espoon ympäristönsuojelun palvelualue selvitti, kuinka Espoon luonnonsuojelualueiden verkostoa voidaan laajentaa. Hankkeen tuloksena laadittiin Luonnon monimuotoisuuden toimenpideohjelma, jossa esitettiin 26 uuden yksityisen luonnonsuojelualueen perustamista Espoon kaupungin maille vuoteen 2030 mennessä. Tvijälp ei ollut näiden 26 kohteen joukossa.

Yksityisenä luonnonsuojelualueena suojeltavat kohteet valikoituivat ohjelmaan sillä perusteella, että niillä oli suojelun arvoisia luontokohteita, alue oli Espoon kaupungin omistuksessa ja alueen suojelu ei ollut ristiriidassa maankäytön tai virkistyskäytön kanssa. Ohjelmaa laadittiin yhteistyössä kaupungin eri tahojen kanssa, ja kaikkia arvokohteita ei eri tavoitteiden vuoksi merkitty perustettaviksi suojelualueiksi.

Luonnon monimuotoisuuden toimenpideohjelmassa on esitetty aikataulu uusien luonnonsuojelualueiden perustamiselle. Vuodesta 2022 lähtien ympäristönsuojelun palvelualue on toteuttanut keskimäärin kolmen luonnonsuojelualuetta Espooseen vuosittain. Prosessi on ollut seuraava: aluksi ympäristönsuojelu on varmistanut, että suojelualueeksi ehdotetun kohteen luontotiedot ovat ajan tasalla. Tarvittaessa kohteelle on tilattu luontokartoitus. Sen jälkeen ympäristönsuojelu on laatinut esityksen luonnonsuojelualueen rajauksesta sekä rauhoitusmääräyksistä (mitä luonnonsuojelualueella saa tehdä ja mitä ei saa tehdä) ja pyytänyt Espoon kaupungin muilta yksiköiltä kommentteja. Tällä tavalla on varmistettu, että kohteen suojelu ei ole ristiriidassa kaupungin muiden tavoitteiden kanssa, ja että kaikki kaupungin yksiköt ovat sitoutuneet kohteen suojeluun ja suojelun ylläpitämiseen. Tämän jälkeen ympäristönsuojelu on lähettänyt lupa- ja valvontavirastoon ja/tai Uudenmaan elinvoimakeskukseen hakemuksen yksityisen luonnonsuojelualueen perustamisesta.

Yksityiset luonnonsuojelualueet luonnonsuojelulaissa

Luonnonsuojelulain (LsL 47§) mukaan lupa- ja valvontavirasto tai alueellinen elinvoimakeskus voi maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella perustaa yksityisen luonnonsuojelualueen sen perustamisedellytykset (LsL 43§) täyttävälle alueelle.

Luonnonsuojelualueen perustamisen yleisenä edellytyksenä on, että:

1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö, luontotyyppi tai ekosysteemi;
2) alueella on 78 §:ssä tarkoitetun tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikkoja;
3) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;
4) alueella on erityistä maisemallista arvoa;
5) luontotyypin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii;
6) alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien tai eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin;
7) alue on muutoin kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuilla tavalla niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Tvijälp täyttäisi luonnonsuojelualueen perustamisedellytyksistä kohdan 1 (pesivät linnut, uhanalaiset luontotyypit, LsL 64§ suojeltu luontotyyppi: tervaleppämetsä, keltamatara) ja 7 (maakunnallisesti arvokas saari-luontotyyppi, luonnon monimuotoisuuden ja luonnon kauneuden osalta arvokas kohde).

Luonnonsuojelualueen perustamishakemukseen Espoon kaupungin tulisi saaren maanomistajana esittää ehdotukset luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä. Rauhoitusmääräykset ovat ohjeet siitä, mitä luonnonsuojelualueella saa tehdä, miten alueella luontoa suojellaan ja kuinka luonnonsuojelualuetta voi jatkossa hoitaa. Rahoitusmääräyksistä säädetään luonnonsuojelulain 53 §:ssa ja lopullisista rauhoitusmääräyksistä päättää Lupa- ja valvontavirasto, kun on kyse yksityisestä luonnonsuojelualueesta.

Tvijälpin kaavoitustilanne

Espoon eteläosien yleiskaavassa (lainvoimainen 2010) Tvijälp on merkitty kokonaan virkistysalueeksi (V), johon on kevyen liikenteen yhteystarve mantereelta. Osaan Tvijälp-saarta on merkitty kyläkuvallisesti tai maisemakuvallisesti arvokas alue, joka jatkuu mantereen puolella.

03.06.-03.09.2024 nähtävillä olleessa Espoo 2060 yleiskaavaluonnoksessa Tvijälp oli merkitty monipuolisen asumisen sekä tiiviin ja matalan rakentamisen alueeksi (A) ja saaren itäreuna oli osoitettu satama-alueeksi (LS). Yleiskaavaluonnoksessa Tvijälp-saareen ja rannan väliin oli osoitettu kulkuyhteys, joka käytännössä tarkoittaisi sillan rakentamista.

Kaavaehdotus on ollut kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyssä, ja lautakunta päätti kokouksessaan 22.4.2026 palauttaa kaavaehdotuksen takaisin valmisteluun ja antoi valmistelulle evästyksiä, joiden ohjalta yleiskaavaehdotuksen valmistelu jatkuu.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan 22.4.2026 kokouksen pohjaesityksessä Tvijälp on osoitettu virkistysalueena (V), jossa on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen ominaisuusmerkintä (luo). Kaavamääräys edellyttää säilyttämään saaren luontoarvoiltaan monipuolisena luontokokonaisuutena. Tvijälpin merkintöihin ei tullut kaupunkisuunnittelulautakunnan kokouksessa 22.4.2026 muutosevästyksiä. Tavoitteena on saada Espoo 2060 yleiskaavaehdotus päätöksentekoon syksyn 2026 aikana.

Tvijälpin tulevan maankäytön ratkaisut on tarkoituksenmukaista kytkeä yleiskaavan valmisteluun. Luonnonsuojelualueen perustamista koskevaa ratkaisua voidaan tällöin tarkastella suhteessa yleiskaavassa muodostuvaan kokonaisuuteen.

Tvijälpin kohdalla ei ole voimassa asemakaavaa.

Rakennukset Tvijälp saarella

Tvijälpissä on kolme Espoon kaupungin omistamaa, osavuotisessa käytössä olevaa vapaa-ajan asuinrakennusta (vanhat kalastajatorpat) ja niiden pihapiirissä talousrakennuksia. Rakennukset ovat iäkkäitä ja niillä on kulttuurihistoriallisia arvoja eikä niitä ole mahdollista purkaa. Espoon kaupungilla ei ole saaren rakennuksille omaa käyttöä vaan Tilapalvelut -liikelaitos vuokraa rakennuksia.

Tvijälp saarelta on vuokrattu The Nolla Company Oy:lle ajanjaksolle 9.11.2022-8.11.2027 useita sijoituspaikkoja tilapäisille kevytrakenteisille majoituspisteille ja niiden oheispalveluille. Tällä hetkellä saarella on seitsemän Nolla desing -mökkiä, joita vuokrataan lyhytaikaiseen majoittumiseen loppukeväästä syksyyn.

Tvijälpin virkistyskäyttö

Tvijälp on yksi kahdestatoista Espoon liikuntasaarista. Espoon liikunnan ja urheiluyksikkö on rakennuttanut Tvijälp-saareen pienen venelaiturin. Espoon kaupunki ei ole rakentanut muita liikuntapalveluita saareen. Leiriytyminen Tvijälpissä on kielletty. Espoon saaristoveneliikenne ei pysähdy Tvijälpissä. Liikunnan ja urheilun tulosyksiköllä ei tällä hetkellä ole resursseja enempää kehittää Tvijälpiä liikuntasaarena.

Luonnonsuojelualueilla tulisi liikkua merkityillä poluilla, jotta virkistyskäyttö ei vahingoita suojeltua kasvillisuutta tai häiritse suojeltuja eläimiä. Luonnonsuojelualueilla on lähes aina kielletty tulenteko, telttailu ja leiriytyminen sekä rakentaminen, myös uusien polkujen rakentaminen. Mikäli Tvijälpistä tehtäisiin luonnonsuojelualue, tulisi Espoon kaupunkitekniikan keskuksen rakentaa saareen luontopolku herkän luonnon kulumisen lieventämiseksi sekä paikkoja, joissa saarella kävijät voisivat pysähtyä lintujen pesintää häiritsemättä ja niittykasvillisuutta turmelematta. Jos luontopolku ja muut palvelut tehtäisiin Tvijälpiin luonnonsuojelualueen perustamisen jälkeen, tulisi luonnonsuojelualueelle laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa uudet rakenteet olisi mainittu. Vasta kun luonnonsuojelua valvova viranomainen (Lupa- ja valvontavirasto) olisi hyväksynyt hoito- ja käyttösuunnitelman, luontopolun ja muut rakenteet voisi rakentaa.

Saaristoluonnon kaltaisten herkkien kohteiden suojelu ja ekologisesti kestävä virkistyskäyttö on helpointa yhteensovittaa, kun kohde on kaupungin omistamaa virkistysaluetta. Tällöin luontopolkujen ylläpito ja ihmisten virkistyskäytön ohjaus on joustavampaa ja nopeampaa Espoon kaupungille toteuttaa. Virkistyssaarten luonnonhoito ja kulttuuriarvojen turvaaminen edellyttää kaupungilta virkistyskäyttösuunnitelman laatimista. Luonnonsuojelualueilla vastaavat toimet edellyttävät maanomistajaa tekemään tai teettämään hoito- ja käyttösuunnitelman, jonka hyväksyy luonnonsuojelulakia valvova viranomainen. Vain muutamalle Espoon kaupungin omalle luonnonsuojelualueelle on tehty hoito- ja käyttösuunnitelma.

Se että Tvijälpin rakennuksia ja nollamökkejä on vuokrattu, on säädellyt sitä, kuinka paljon saaressa käy ihmisiä ja mitä vierailijat saarella tekevät. Saarella satunnaisesti vierailleet ovat välttäneet rakennusten ja mökkien pihapiirejä. Vuokralaiset ovat tuoneet saareen sosiaalista kontrollia, joka on saattanut vaikuttaa laittomaan leiriytymiseen ja tulentekoon saarella. Saaristoluonto on erityisen altis kulumiselle ja vesilinnut ovat tunnettuja siitä, että ne maalintuja herkemmin hylkäävät pesänsä häiriön takia. Espoon ympäristönsuojelu katsoo, että Tvijälpin luontoarvot eivät kestäisi virkistyskäytön huomattavaa kasvua. Tvijälpin erilaiset niityt vanhojen torppien pihapiirissä ja merenrantaniityt ovat umpeen kasvamassa. Niittyjen luontoarvojen säilyminen edellyttäisi lähes joka vuotista ihmisten tai lampaiden tekemää hoitotyötä. Niittyjen hoitoa ohjaa virkistyssaarilla virkistyskäyttösuunnitelma ja luonnonsuojelualueilla hoito- ja käyttösuunnitelma. Espoon kaupunki hoitaa muutamia niittyjä vuosittain mutta resurssit niittyjen hoitoon ovat vähäiset.

Lyhin matka Tvijälp-saaren ja mantereen välillä on noin 210 m. Tvijälp on helposti ja nopeasti saavutettavissa soutuvenein, meloen, sup-laudoin tai jopa uiden. Tämän takia on Espoon kaupungille vaikea valvoa, kuinka moni saarelle tulee ja mitä kautta, missä saarella kuljetaan tai mitä saarella tehdään. Espoon kaupungilla ei tällä hetkellä ole resursseja luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräysten noudattamisen seurantaan.

Tvijälpin vastarannalla Westendissä ja Haukilahdessa on haastavaa lisätä virkistysalueita, vaikka asukasmäärät kasvavat. Mantereen lähellä olevat saaret voisivat toimia lisävirkistysalueina, jolloin virkistyksen aiheuttama kulutus voisi vähentyä mantereen puolen luontokohteilla.

Tvijälpin suunnitteluvaraus

Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaosto on 3.6.2024 (§59) myöntänyt Aalto Development Oy:lle suunnitteluvarauksen koko Tvijälp-saareen. Varaus mahdollisti, että Aalto Development Oy sai omalla kustannuksellaan tarkastella Tvijälpin kehittämismahdollisuuksia. Elinkeino- ja kilpailukykyjaosto on 2.3.2026 (§32) uusinut Aalto Development Oy:n Tvijälpin suunnitteluvarauksen 30.11.2027 saakka.

Suunnitteluvarauksen ehdoissa todetaan, että varausalue on voimassa olevassa Espoon eteläosien yleiskaavassa osoitettu merkinnällä V (virkistysalue), mikä ei mahdollista varauksensaajan tavoittelemaa asuinrakentamista tai mahdollista asuinrakentamista sisältävän asemakaavamuutoksen hyväksymistä ennen kuin yleiskaavamerkintä on muutettu ja lainvoimainen. Varauksensaaja on tietoinen valmisteilla ja vireillä olevasta yleiskaavasta, jonka käsittelyaika ja lopputulos saattavat vaikuttaa hankkeen toteutus- ja asemakaavoitusaikatauluun sekä suunnitteluratkaisuihin.

Suunnitteluvarauksen varausehtojen mukaan Espoon kaupungilla on oikeus seuraamuksitta keskeyttää varaus kesken sen varausajan tai olla jatkamatta varausta ja varata varauksen kohde kolmannelle, mikäli varausalueen kehittäminen ei etene kaupunkia tyydyttävällä tavalla taikka kaupunki muuten katsoo sen perustelluksi.

Espoon ympäristönsuojelun palvelualue ei tavanomaisesti ole edistänyt luonnonsuojelualueiden perustamista kohteille, joissa on suunnitteluvaraus. Suunnitteluvaraus on katsottu osoitukseksi, että kohteelle harkitaan muuta maankäyttöä kuin luonnonsuojelu.

Espoon Tilapalvelut-liikelaitos on Tvijälpin rakennusten omistajana sitoutunut suunnitteluvaraukseen. Tilapalvelut ei puolla Tvijälpin muuttamista luonnonsuojelualueeksi niin kauan kuin saarella on suunnitteluvaraus voimassa.

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 05.10.2026 § 328

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Risto Nevanlinnan ja Tiina Elon sekä 21 muun valtuutetun 23.3.2026 jättämään valtuustoaloitteeseen Tvijälpin luonnonsuojelualueen perustamisesta sekä toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Nevanlinna Seppälän kannattamana teki seuraavan lisäysehdotuksen: kaupunginhallitus toteaa, että Tvijälpin suojelemiselle on vahvat perusteet, jotka on osoitettu Tvijälpin luontoselvityksessä.

Nevanlinna Partasen kannattamana ehdotti, että asia jätetään pöydälle.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta on tehty pöydälle panoa koskeva kannatettu ehdotus, on siirryttävä keskustelemaan pöydälle panosta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Nevanlinnan pöydälle panoa koskeva ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen yksimielisesti hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle.

Kaupunginhallitus 28.09.2026 § 315

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Risto Nevanlinnan ja Tiina Elon sekä 21 muun valtuutetun 23.3.2026 jättämään valtuustoaloitteeseen Tvijälpin luonnonsuojelualueen perustamisesta sekä toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Katainen Partasen kannattamana ehdotti, että asia jätetään pöydälle.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta on tehty pöydälle panoa koskeva kannatettu ehdotus, on siirryttävä keskustelemaan pöydälle panosta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Kataisen pöydälle panoa koskeva ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta

ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen yksimielisesti hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle.

Liitteet

1 Äänestyslista § 344

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite Tvijälpin luonnonsuojelualueen perustamisesta

Tiedoksi